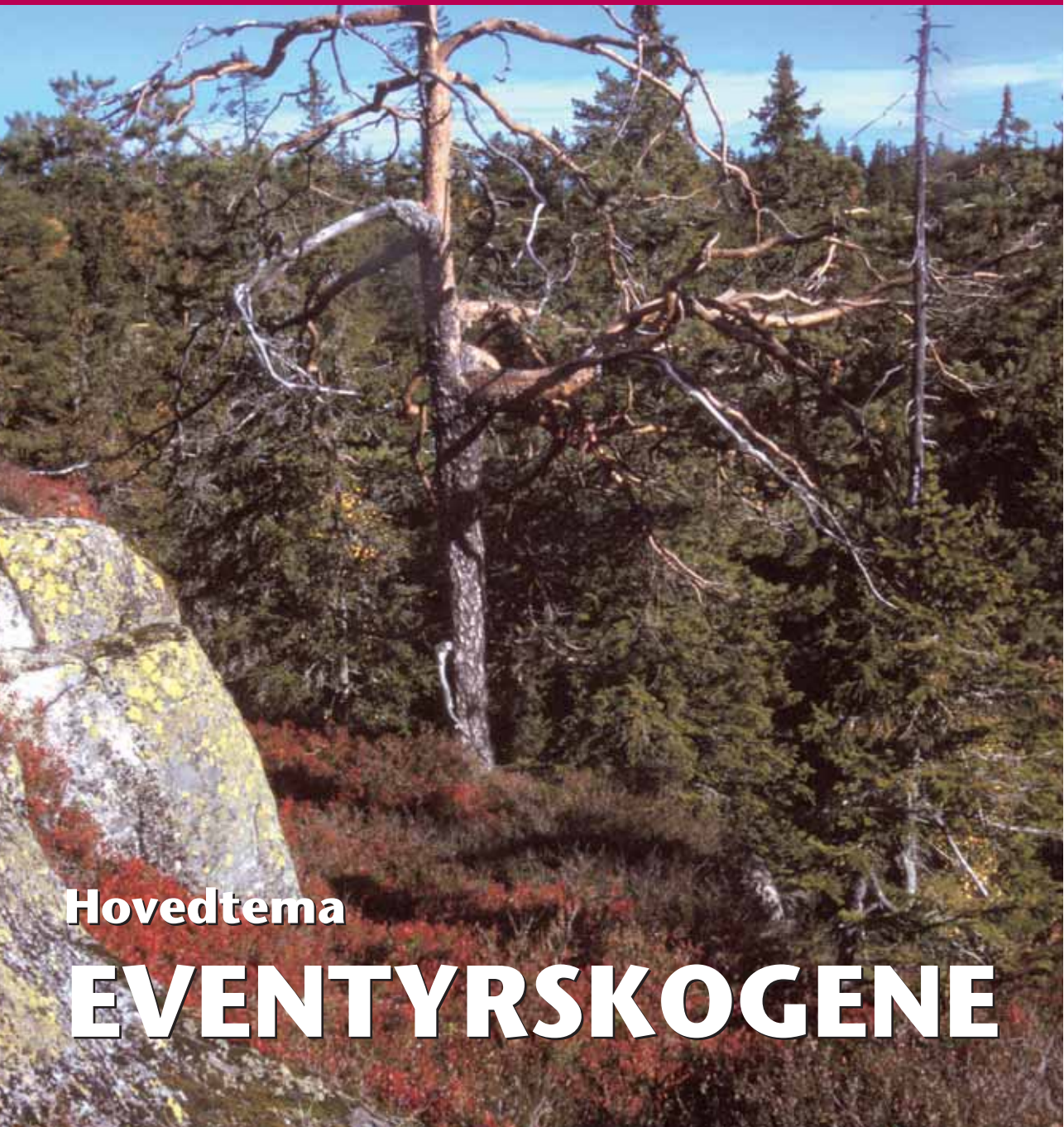

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus

Hovedtema

EVENTYRSKOGENE

BESTILL NOAs MARKAKALENDER 2005!

SE SISTE SIDE

Foto: Gjermund Andersen

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)

Leder

Nå har vi dem! Eventyrskogene. De fineste områdene som er igjen i Marka. I tre år har folkene i NOAs Markagruppe vært ute på leting etter perlene, og nå kan vi presentere resultatet: En oversikt over 75 områder spredd utover, med tyngden i den nordlige halvdel av Marka. Områder med alt turgåeren kan ønske seg. Her finner du stillheten, de dype, trolske skog-rommene, skog med et naturlig preg, med variasjon, med kronglefuru og skjørtegran, dypgrønne mosematter med urørt morgendugg. Her har du dype søkk og granlier, men også skrinne koller med vid utsikt. Myrer og skjulte tjern og kilder frisker opp landskapet, mens eventyrstiene binder dem sammen og bringer deg videre. Dette er Marka på sitt beste.

Fra å konsentrere innsatsen om Markas biologiske verdier, med sikte på vern etter naturvernloven, har NOA nå snudd fokuset. Tilbake til Markasakens røtter: Friluftslivet, naturgleden, opplevelsen. Arbeidet med vern har ikke vært bortkastet – den vernede andelen av Marka har økt fra 2 % til 7 % på drøye 10 år. Mange av de gamle kampsakene er dratt i land. Som seire. Spålen – Katnosa, Maridalen,

Østmarka, Oppkuven... Lista kan heldigvis gjøres lang.

Men fokuset på biologisk mangfold ble en ekspertdiskusjon. Det er få eksperter på biologi, men vi er alle eksperter på vår egen opplevelse. Du selv vet best hva som er gode opplevelser for deg. Det må igjen bli en debatt om hvordan Markas kvaliteter skal forvaltes, basert på friluftsfolkets ønsker og behov. I tillegg er friluftsliv og naturopplevelse viktig naturvern: Ingen motivasjon er bedre for et langsiktig naturvernengasjement enn kjærlighet til natur, ervervet gjennom vennskap med og kjennskap til skog og mark, gjennom friluftsliv.

Men det er ikke bare i reservatene vi skal kunne få de store naturopplevelsene. Bør det ikke være en del områder vi tar vare på, bare fordi de gir flotte opplevelser midt i landets viktigste friluftsområde – her hvor 1 million mennesker har sitt nærtur-område? Når skogsmaskinene allerede har fart over mer enn 80 % av skogen i Marka, kan vi ikke få beholde de siste restene av skikkelig skog – de siste eventyrskogene?

Nettopp dette har vært et

hovedproblem i NOAs arbeid med Marka i mer enn 30 år: Naturvernloven tillater kun vern av områder med stor biologisk verdi. Men i Marka er det friluftslivet som er viktigst, og det burde være mulig å verne områder av hensyn til naturopplevelse og friluftsliv. Ved å registrere opplevelseskvalitet i Marka håper vi at vi kan bidra til en holdbar argumentasjon for vern av områder for friluftsliv. Slik lov-hjemmel finnes i en rekke andre land. Det er på tide at vi får den her hjemme også.

Arbeidet med eventyrskogene er på ingen måte slutt med denne presentasjonen av registreringene, heller motsatt: Dette er starten på et langsiktig arbeid. Eventyrskogene vil bli ryggraden i NOAs Markaarbeid. Vi skal fortsette registreringen, kvalitetessikre, informere og vise fram. Alt vi kan finne på, for å sikre dem for fremtiden. Vi ønsker at flest mulig skal få oppleve eventyrskogene, skape et engasjement for kvalitets-friluftsliv.

Vi i NOA tror at dette er en oppgave som våre etterkommer vil takke oss for. Dette er dine eventyrskoger i dag, og vi vil at de skal være dine barnebarns eventyrskoger om 50 år. For å få det til er vi helt avhengige av din hjelp. Skal vi dra dette i land, må du som er glad i Marka engasjere deg. Tegn inn dine egne eventyrskoger og send dem til oss. Bli med i Markagruppa eller i støtteapparatet rundt. Vi trenger flere hender i naturvernarbeid, skal vi redde Marka. Ditt bidrag er viktig for Markas framtid. Ta kontakt. Nå!

Gjermund Andersen,
daglig leder

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
Maridalsveien 120 0461 Oslo

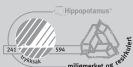

Telefon 22 38 35 20 Telefaks 22 71 63 48
e-post adresse: noa@noa.no hjemmeside: www.noa.no
Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør: Tom Ekeli
Redaksjonsassistent: Frithjof Funder
Trykk: Hippotrykk AS Opplag: 7.000

ISSN 0803-6357

Grevlingen ble trykket på resirkulert melkekartong. Produktet du nå holder i hånden er dermed så miljøvennlig vi kan klare å lage det. Vi tror vi i tillegg skal kunne opprettholde den trykkekunsten som Grevlingen allerede har opparbeidet. Husk å resirkulere bladet, dersom du ikke vil ta vare på det!

REDAKTØRSKIFTE I GREVLINGEN

Grevlingen har fått ny redaktør. Etter mer enn 7 års fantastisk innsats trer Steinar Johannesen tilbake og overlater plassen til Tom Ekeli fra Bærum. NOA takker Steinar for sitt store bidrag til naturvernets sak, og ønsker Tom lykke til med arbeidet med NOAs viktigste informasjonskanal.

Ny og gammel redaktør av Grevlingen. Steinar Johannesen t.v. og Tom Ekeli t.h.

Foto: Gjermund Andersen

ARBEIDSGRUPPER I NOA MED KONTAKTPERSONER

Markagrappa:
Sigmund Skeie
Tlf 22 23 83 20 (p)

Kollektivringen:
Ståle Grøtte
Tlf 22 04 49 81 (p)

Grevlingen-redaksjonen:
Tom Ekeli
Tlf 67 14 14 80 (p)
e-post: tomekeli@online.no

Frithjof Funder
Tlf 22 21 14 71 (p)
e-post: hfunder@online.no

LOKALLAG I NOA

Naturvernforbundet i Asker
Postboks 332, 1371 Asker
Leder: Jan Häusler
Brusetvn.97, 1395 Hvalstad
Tlf 66 90 43 19 (p)
e-post: jan.hausler@consafeinfotech.com

Naturvernforbundet i Bærum
Postboks 252, 1371 Asker
Leder: Jan Schwenke
Krokfaret 1, 1356 Bekkestua
Tlf 67 12 01 78 (p)
e-post: jan@schwencke.net

Naturvernforbundet i Lørenskog
V/Margareta Bondevik
Leder: Margareta Bondevik
Løkenkollen 11, 1473 Lørenskog
Tlf 67 90 28 10 (p)

Naturvernforbundet i Nannestad/Gjerdrum
V/Steinar Myrabø
Leder: Steinar Myrabø
Granerud, 2034 Holter
Tlf 66 90 43 19 (p)
e-post: smyrabo@online.no

Naturvernforbundet i Nes
V/ Yngve Birkeland
Kontaktperson: Yngve Birkeland
Bodding, 2150 Årnes
Tlf 63 90 95 69 (p)
e-post: yngv-bi@online.no

Naturvernforbundet på Nesodden
Postboks 251, 1450 Nesoddtangen
Leder: Peter Schjølberg
Elgfaret 6, 1453 Bjørnemyr
Tlf 66 91 48 50 (p)
e-post: pschjo@hotmail.com

Naturvernforbundet i Oppegård
Postboks 291, 1411 Kolbotn
Leder: Gunnar Larsen
Løvlia 27, 1412 Sofiemyr
Tlf 66 80 21 20 (p)
e-post: oberntz@online.no

Naturvernforbundet Oslo Nord
V/Elin Tyse
Kontaktperson: Elin Tyse
Jutulveien 11, 0852 Oslo
Tlf 22 69 05 26 (p)
e-post: elintyse@c2i.net

Naturvernforbundet i Skedsmo
Postboks 27, Lillestrøm
Leder: Birgitta Prøis
Kvaestubben 2, 2020 Skedsmokorset
Tlf 97 71 74 85 (m)
e-post: solsver@online.no

Naturvernforbundet i Ski
Postboks 232, 1401 Ski
Leder: Stein Martinsen
Hebekkvn. 18, 1400 Ski
Tlf 64 87 28 06 (p)
e-post: stein.martinsen@tdcnorge.no

Naturvernforbundet i Vestby
V/Eirik Selmer-Olsen
Leder: Eirik Selmer-Olsen
Kolåsveien 5, 1555 Son
Tlf 64 95 93 24 (p)
e-post: eirik.selmer-olsen@tine.no

Naturvernforbundet i Ås
Postboks 130, 1431 Ås
Leder: Michael Angeloff
Skogvn. 17, 1430 Ås
Tlf 64 94 49 66 (p)
e-post: michael.angeloff@nijos.no

Østkanten Naturvernforbund
(Oslo)
V/Ståle Grøtte
Leder: Ståle Grøtte
Trondheimsv. 170A, 0570 Oslo
Tlf 22 04 49 81 (p) 95 22 39 78 (m)
e-post: stale.grotte@dna.no

Oslo Studentlag for NOA og NU
Cateau Neuf Slemdalsveien 7
4 etg felleskontor, 0369 Oslo
Kontaktperson:
Ingeborg Wessel Finstad
Tlf: 91 54 52 97 (m)
e-post: i.w.finstad@bio.uio.no

KOMMUNER UTEN LOKALLAG, MEN MED KONTAKTPERSONER

● **FET:** Mette Sperre, Kirkevn. 94, 1900 Fetsund, 63 88 46 22 (p) ● **FROGN:** Sylvi Ofstad Samstag, Badehusgt. 15, 1440 Drøbak, tlf 64 93 59 43 (p) ● **HURDAL:** Ove Bakken, Måltrostvn. 11, 1430 Ås, tlf 64 94 39 35 (p) ● **RÆLINGEN:** Tom G. Bengtson, Runivn. 15, 2005 Rælingen, tlf 63 83 98 35 (p) ● **SØRUM:** Helge Njaa, Brinken 2, 1920 Sørumsand, tlf 63 82 79 33 (p) ● **ULLENSAKER:** Ørjan Eltvik, Vogstad, 2056 Algarheim, tlf 63 97 66 25 (p)

EVENTYRSKOGENE

Av Frithjof Funder

Grevlingens utsendte ble med på en eventyrskogstur til Slengfehøgda en augustdag, invitert med av de to ildsjelene Jens Gram og Sigmund Skeie. Turen gikk først på sykkel fra bussholdeplassen (og p-plassen) ved Solemskogen inn til grensen for opplevelsesskogen. Så til fots på tråkk i terrenget og på stier forseggjort for tømmerkjøring (kanskje en gang i femtiårene?). Videre steg vi opp gjennom grov ur, mosegrodd i alle sjateringer av grønt – og til å brette bena i. Du skal trå varsomt av

Foto: Jens Gram

flere grunner, her bor tusser og troll om natten. Så inn i gammel-skogen på selve høyden med utsyn fra naturlige glen-

ner, og over det mykeste mose-teppe du kan tenke deg, før vi fant en sildrebekk som barsket seg etter regnstyrten, i et trangt juv med motiv på motiv for fotografer og malere (Henrik Sørensen skulle vært der!) eller bare for erindringen. Et jagerfly fløy over oss, ellers hersket stillheten – fred fra alle uønskede lyder.

Åtte og sytti slike opplevelsesskoger byr NOAs mange entusiaster nå på – og Grevlingen skal presentere dem etter tur.

Foto: Jens Gram

HVA ER EN EVENTYRSKOG?

Av Gjermund Andersen

Skog er ikke skog. Det er stor forskjell på skog, på skogen slik naturen steller den, og slik vi mennesker holder på. Og det er stor forskjell på skogen slik vi stelte den før, og slik vi steller den nå. Det er også stor forskjell på hvor velegnet ulike skoger er til å stimulere fantasien og gi gode stemninger og opplevelser. Vi opplever det slik at skogene i Marka er blitt fattigere og mindre varierte i takt med flatehogstens utbredelse, at den dype trollskogen er i ferd med å bli borte. Kunne Asbjørnsen greid å gå seg bort en sommernatt på Krokskogen i vår tid? Ville Kittelsen funnet inspirasjon til sine eventyrtegninger? Hvor i Marka kan vi ennå søke skogmystikken, opplevelsen av eventyr? Hvor er de myke, grønne mosemattene, krongleferuene og skjørtegrana, hvor er gammelskogen, ja hvor er i det hele tatt Markas siste eventyrskog?

Det vi kaller en eventyrskog er et skogområde som har spesielt høy opplevelsesverdi. Begrepet er subjektivt, avhengig av hvilke assosiasjoner vi har til ord som "skog", "opplevelse" og "eventyr". Skal man registrere områder med verdi for friluftslivet, må en

akseptere at følelser og identitet er viktige elementer for kvalitetsvurderingen. Likevel tror vi det finnes elementer av felles forståelse, basert på egne opplevelser i Marka, og som en del av en felles kulturell forståelse eller oppfatning av friluftslivet og av Marka.

Vi tror at alle som oppsøker områdene vil være enige om at det er noe spesielt ved dem. De skiller seg gjerne tydelig ut fra omkringliggende områder fordi de har mye gammel skog og stor variasjon. Ofte framtrer de som rester etter intensive hogster: Toppområder og andre vanskelig tilgjengelige områder for maskinene har fått stå igjen. Men også enkelte større områder, områder på grensa mellom flere eiendommer og andre områder som har fått stå i fred.

For å registrere områdene, har vi måttet lete etter en del egenskaper ved området, ved skogen og ved vår egen opplevelse av området. Her vil vi omtale de kjennetegnene for opplevelsesverdi som vi har benyttet i registreringen:

Foto: Gjermund Andersen

Uberørt og naturlig

Friluftsfolk ønsker at landskapet skal være dominert av natur. Opplevelsen av uberørthet i skogen framstår som en dyp kontrast til de opplevelsene byen gir. Elementene i et naturlig miljø opptrer gjerne som et harmonisk hele. Folks reaksjoner mot hogst og inngrep er et uttrykk for ønsket om å kunne få oppleve skognaturens mer uberørte eller naturlige preg. I denne sammenhengen framstår tidligere plukkhogde skoger som mer naturlige enn ensaldrede skoger framkommet ved flatehogst.

Fantasieggende og spennende. Trolsk

Har stedet særpreg, originalt; avviker det fra omgivelsene? Er det noe ved det som pirrer fantasien? Rare figurer, lukkede "rom", uoversiktlige kløfter osv. Inspirert av eventyrollustrasjonenes billedverden: uorden, dunkelhet, veltede trær, naturkreftenes virkning og tidens tann.

Vilt

Store sprang i topografien, ville juv og revner gir spenning og kan gi skikkelig eventyrstemning.

Stillhet

Fravær av menneskeskapte lyder gjør det mulig å oppleve naturens egne.

Variasjon og mangfold. Kompleksitet

Mengden av informasjon i landskapet. Våre sanser tiltrekkes av variasjon og kontraster; i stien vi går på, i skogrommene som veksler i størrelse og form, bratt og flatt terreng, vekslinger i vegetasjonen, både av trær og undervegetasjon. Lune og forblåste steder. Til sammen gir elementene en sum som vi kan vurdere som spennende, hyggelig og tiltrekkende.

Romopplevelse

Er miljøet åpent eller lukket? Spillet mellom rom av ulik størrelse fascinerer. Med rom i denne sammenhengen mener vi et gjenkjennelig, særpregt sted i skogen. Det kan være trange daler, stier, voller, myrer og tjern, eller bare en lysning i skogen. Rommene har gulv (bakken), vegger (steiner, bergvegger, trær og busker) og ofte også tak i form av grener som henger innover. "Vi går inn i skogen, sier vi. Det er det som er skogens vesen: At den lar oss være inne mens vi er ute. En merkelig verden: kjent og ukjent på samme tid." (C. Norberg-Schulz)

Opplevelse av vann, bekker og myrer

"Vannfallet renner og strømmer, styrter og fosser, bruser og skummer. Men lenger ned risler bekken roligere gjennom skogen og blir tjern. Tjernet er

Trolsk

Foto: Gjermund Andersen

Vilt

Foto: Gjermund Andersen

Stillhet

Foto: Gjermund Andersen

Variasjon

Foto: Gjermund Andersen

Foto: lens Gram

Romopplevelse

Foto: Gjermund Andersen

Opplevelse av vann, bekker og myrer

Foto: Gjermund Andersen

Utsikt, oversyn

Foto: Gjermund Andersen

Særpreg, originalitet

et mål, både for vannet og for oss. Tjernet er, og lar oss bli. Vi kommer dit gjennom skogen og vet plutselig at vi er fremme. Et sted åpenbarer seg i det grenseløse." (C. Norberg-Schulz) Vannet har lyder og skaper bilder. Vi fjetres av skodden og frostrøyk over stille vannspeil.

Opplevelse av tidligere tiders virksomhet

Spor etter tidligere tiders virksomhet, før det maskinelle skogbruket, fra den gang mennesket ikke var naturens herre, er viktige element i vår opplevelse og i vår identifisering i eventyrskogen. Miljøelementer som er bærere av historie på det personlige plan ("mitt tre" etc.) så vel som på det kollektive plan (kulturminner etc.) gjør at vi føler fortiden tilstede i nåtiden, at vi er forbundet med det forgangne gjennom noe ytre som forblir det samme gjennom alle forandringene.

Foto: Gjermund Andersen

Tidligere tiders virksomhet

Utsikt, oversyn

Vi trekkes til toppene, til utsikt over større områder og oversikt over terrenget vi er i. Kontrastene mellom skogens rom og utsiktspunktene gjør turen spennende og opplevelsen rikere.

Særpreg, originalitet

Har stedet eller området en egen identitet?

Helheten, summen av alle disse elementene, er det som gjør om et område føles som en skikkelig eventyrskog, og om hvilke verdi vi har valgt å gi området i registreringen. Subjektivt? Ja vel, men med mer enn nok informasjon til å vise områdenes viktighet for friluftsliv og naturopplevelse. Tviler du? Ta en tur og se på de forskjellige områdene. Se om du er enig!

VIDERE ARBEID MED EVENTYRSKOGENE

Første fase er tilbakelagt i arbeidet med eventyrskogene. Men vi er langt fra i mål. Det er nå det begynner for alvor, arbeidet for å overbringe områdene til kommende generasjoner av Marka-brukere.

Følgende oppgaver forestår i tiden som kommer:

- Slutføre registreringene. Østmarka, Vestmarka og Bærumsmarka gjenstår. NOA vil prøve å få med seg lokale organisasjoner i arbeidet.
- Registrere DINE eventyrskog (se under!).
- Utforme kart, både oversikter og detaljkart for hvert enkelt område.
- Informasjon. Skal eventyrskogene overleve må mange bry seg om dem. Derfor må folk få vite hvor de er, hvordan man kommer dit og hva man kan oppleve. Avisoppslag, hjemmesiden vår og informasjon til ulike brukergrupper er viktige virkemiddel, det samme er en lysbilde-serie med tilhørende foredrag. Marka-gruppa har utarbeidet en generell brosjyre om eventyrskogene, og er i ferd med å utforme egne brosjyrer for hvert enkelt område. Disse brosjyrene kan du printe ut fra vår hjemmeside. Du kan selv-sagt også bestille dem fra NOA,

men da må vi dessverre ta oss betalt for produksjon og utsendelse.

- Turer. I tiden som kommer vil NOA arrangere en rekke turer til eventyrskogene. Følg med på hjemmesiden vår, eller ta kontakt med kontoret.
- Presentasjoner. For å få områdene bevart må vi informere både grunneiere, politikere og myndigheter for øvrig.
- Videre metodeutvikling for å kvalitetssikre registreringene. I høstferien vil det bli testet ut et opplegg for en mer etterprøvable registreringsmetode. Denne er imidlertid såpass arbeidskrevende, at gjennomføring i stor skala vil kreve en del ekstra ressurser.
- Bevaring. Vi trenger en grunnleggende diskusjon om hvordan disse områdene kan sikres på lang sikt. Enkelte områder kan sikres gjennom "frivillig vern" (vern som gjennomføres etter initiativ fra skogeierne selv). Andre områder kan vernes administrativt

av enkelte grunneiere. Noen områder kan sees i sammenheng og inngå i større forvaltningsenheter. Staten har mulighet til å sikre ekstra viktige fri-luftsområder. NOA vil ta til orde for at eventyrskogene er slike spesielt viktige områder.

- Fadderordning. NOA kommer til å tilby bedrifter, lokale lag og skoleklasser å bli "faddere" for hvert sitt område. Sammen står vi sterkere i arbeidet for å sikre eventyrskogene.
- Bok om Markas opplevelsesverdier. Vi er i ferd med å bygge opp et lite fond for å utgi en bok om Markas opplevelsesverdier. Verneområdene, eventyrskogene, viktige stier, vassdrag, plasser, setre osv. osv. Marka er eksklusiv. Svært få, om noen, kjenner mer enn brøkdeler av alt det spennende som finnes. her er det uante muligheter til å gå på oppdagerferd, og NOA vil bidra med råd og vink.

VI TRENGER DEG!

Til alle disse tiltakene trenger vi flere hender, flere hoder, flere hjerter som brenner for Marka. Synes du det er viktig at også kommende generasjoner får oppleve slike kvaliteter må du engasjere deg i arbeidet. ALLE kan bidra! Ta kontakt med Gjermund på NOAs kontor (22 38 35 20 eller aller helst pr. mail gjermund@noa.no), eller møt opp på introduksjonsmøte om eventyrskogene **mandag 15. november kl 1900 i Naturvernforbundets nye lokaler, Grensen 9C.**

Foto: Gjermund Andersen

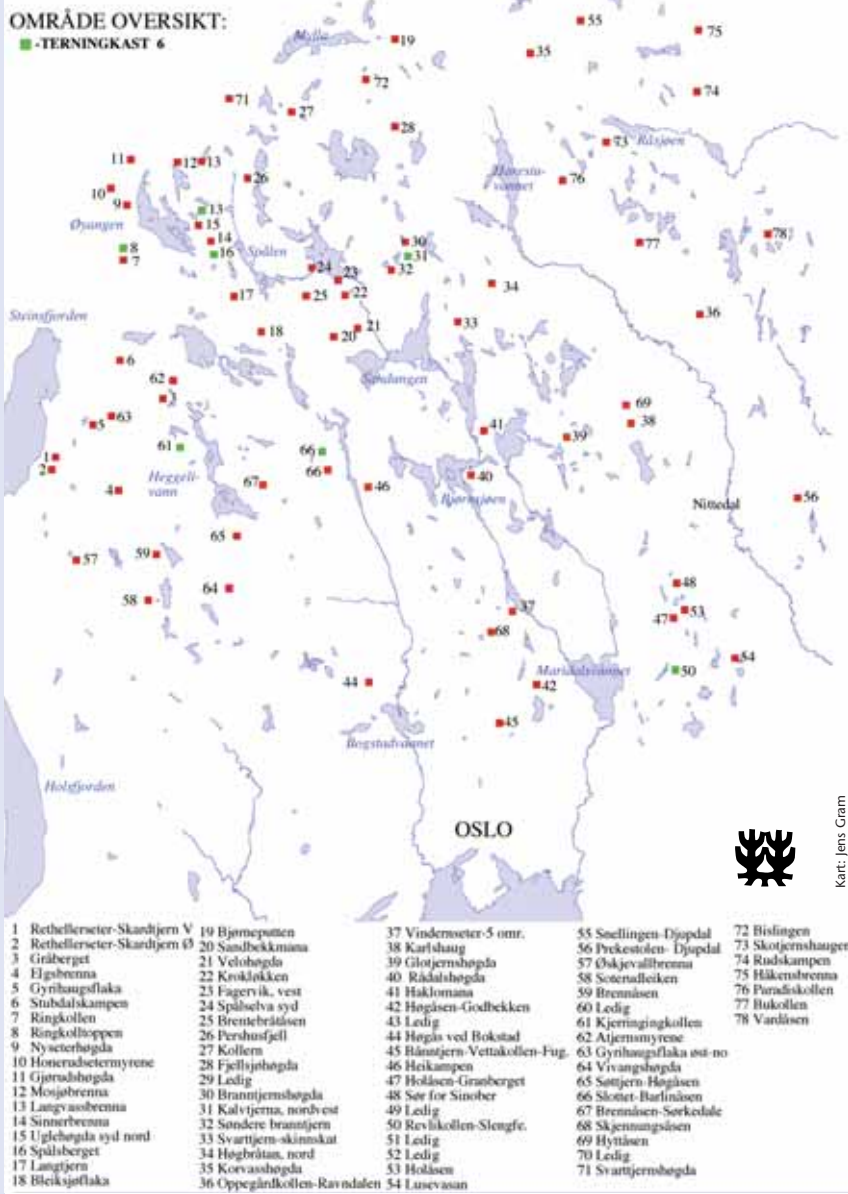

EVENTYRSKOGENE I OSLOMARKA

Vi vil ha dine eventyrskoger

Send inn din eventyrskog til NOA, så kan vi hjelpe deg å ta vare på den. Bruk NOAs hjemmeside www.noa.no Her kan du ved hjelp av musa på datamaskinen tegne inn ditt yndlingsområde på kartet, gi oss en del informasjon om området og sende informasjonen direkte til NOA. På vår hjemmeside vil det bli lagt ut et "kandidat-kart". Områdene vi får inn fra deg vil vi registrere med samme metode som vi har benyttet i prosjektet, og legge inn på hovedkartet etter registrering. På denne måten kan vi etter hvert få en fullstendig oversikt over disse siste gjenværende biter av den gamle eventyrskogene.

Vi ønsker tips både om nærområder og om bortgjemte perler i hjertet av Marka. På denne måten kan du bidra til at ditt yndlingssted blir en av eventyrskogene, et sted vi på friluftslivs- og naturvernensiden kan kjempe for å bevare. Skogsmaskinene starter hver morgen klokka sju. Det haster å få sikret eventyrskogene!

Dette kan du gjøre!

- Bli med på den videre registreringen. Flotte turer til spennende områder venter!
- Bli med å presentere områdene, lage informasjon, produsere kart og annet materiell

- Stå på stand, være med å arrangere turer til eventyrskogene
- Skaffe faddere og sponsorer for det videre arbeidet
- Gi en gave til det videre arbeidet med eventyrskogene. Du

kan trekke fra inntil kr 6000,- i selvangivelsen for gaver til ideelle organisasjoner, herunder NOA. Ta kontakt med kontoret eller send en mail til gjer-mund@noa.no.

Prøv en eventyrsti i Asbjørnsens fotspor

Av Tom Ekeli

Ved en ren tilfeldighet fikk jeg i sommer høre at nå var "Asbjørnsenstien" fra Sørkedalen til Stubdal i Åsa åpnet, med en beskjeden markering. Ifølge sikre kilder var representanter for DNT Oslo og omegn og Løvenskiold-Vækerø tilstede under markeringen, sammen med initiativtakerne Arild Schultz og Kåre Haug. En slik begivenhet hadde fortjent større oppmerksomhet.

En sommernatt på Krokskogen er vel den fortellingen av Peter Christen Asbjørnsen som de fleste markatravere forbinder noe med. Nå er endelig den gamle kløvveien ryddet og merket sammenhengende fra Øvre Lyse til Skamrek, slik at vi alle

kan få oppleve eventyret på Krokskogen. At DNT lot åpningen av stien være hemmelig, er en gåte. Hadde dette vært annonsert ville helt sikkert en karavane av turfolk møtt opp og markert begivenheten. Dette er jo også den før-

ste stien Den Norske Turistforening merket, etter initiativ fra Asbjørnsen i 1870.

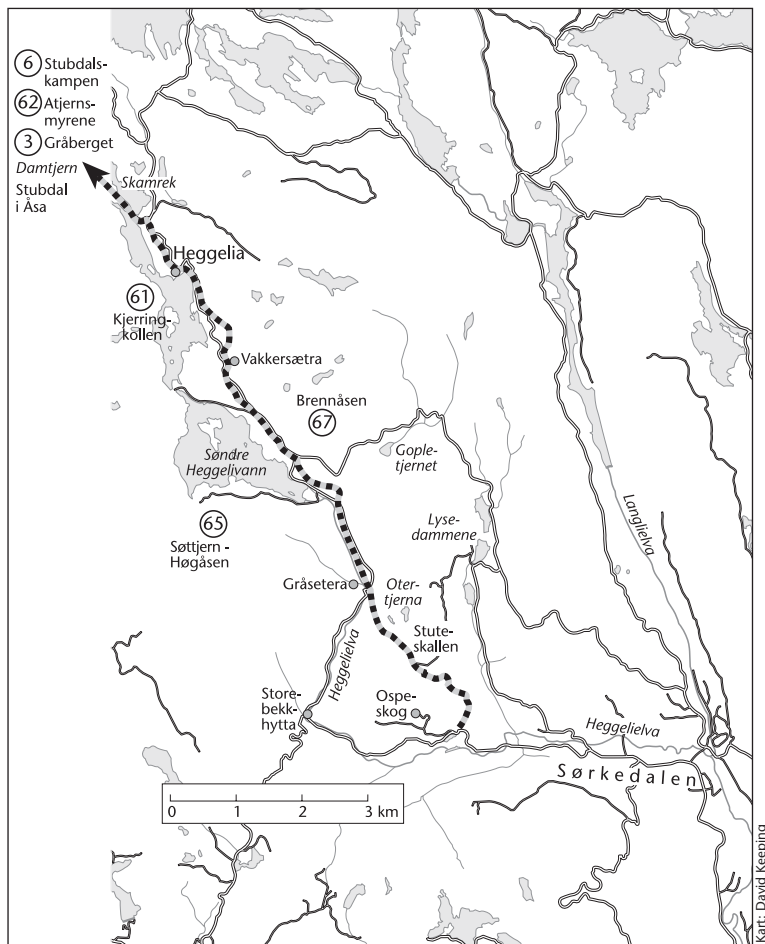
Asbjørnsen gikk sin berømte nattetur på 1820-tallet, og deler av stien har ligget i Tornerose-søvn siden begynnelsen på

Fra et parti nord for Gråseterhytta.

Foto: Tom Ekeli

1900-tallet. En av initiativtakerne til gjenåpning av stien, Arild Schultz, forteller at dette skyldes veiutbyggingen først til Ospeskog og etter hvert via Storebekkhytta til Gråsetera. Dermed ble stien vest for Stuteskallen og Otertjerna gradvis glemt. Den første bilveien fram til sørenden av Heggelivann ble bygget i 1920-årene, og gikk forbi Lysedammene og opp Gopletjernsbakkene, der hvor skiløypa går i dag. Veien videre fra demningen til Heggeliseter ble bygget på 1930-tallet. Etter et nitid arbeid med gamle kart, studier av Asbjørnsens nedtegnelser og ikke minst gjentatte befaringer er nå stien påvist, ryddet og merket slik at man kan gå store deler av strekningen fra Sørkedalen til Heggelia og Skamrek utenom dagens skogsbilvei. Vi gratulerer initiativtakerne med arbeidet og oppfordrer "Grevlingens" lesere til å ta "... benveien over den nordlige delen av Krokskogen til kjerraten i Åsa", slik som Asbjørnsen i sin tid uttrykte det.

På denne strekningen kan man i tillegg til å oppleve stiens kvaliteter velge ulike "sidesprang" til seks forskjellige eventyrskoger: Søttjern-Høgåsen, Brennåsen, Kjerringkollen, Gråberget, Atjernsmyrene og Stubbalskampen.

INTRODUKSJON TIL EVENTYRSKOGENE

Vil du vite mer om eventyrskogene i Marka og om NOAs registrering? Da er du velkommen til introduksjonsmøte i Naturvernforbundets nye lokaler, Grensen 9c.

MANDAG 15. NOVEMBER KL 19.00

Vi serverer kaffe/te og kjeks, samt smakebiter fra de fineste eventyrskogene. Velkommen!

TUR I EVENTYRSKOGEN

NOA inviterer til søndagstur i eventyrskogene på og rundt Slengfehøgda i Lillomarka.

Dato: Søndag 21. november

Frammøte: Solemskogen bussholdeplass (og parkering) kl 11.20 (buss fra Torshov kl 10.53)

Ta med: Klær og fottøy etter værforholdene. Mat til å steke på bålet.

Vi tar en spennende runde i en av de fineste eventyrskogene i Marka, forteller om NOAs registrering av eventyrskogene, før vi fyrer bål og koker kaffe i eventyrskogen.

NB! Dersom det kommer mye snø, kan det være at vi må endre planene. Sjekk i så fall NOAs hjemmeside www.noa.no eller ta kontakt med kontoret.

Turveinettet – kanskje Oslos best bevarte hemmelighet

Av Frithjof Funder

Det er ikke mange norske ord som har trengt inn i det franske språk i moderne tid, men ett av dem skal være turvei – "le turvei". Ikke uten grunn, Oslo har et ganske fabelaktig turveinett mange storbyer kan misunne oss. I våres fikk Naturvernforbundet sentralt rykket inn et annonseinnstikk i Dagsavisen hvor man ivret for bruk av beina til fots eller per sykkel. Prisverdig! Midtsidene viser et oslokart hvor turveiene er tegnet inn i den utstrekning de oppfyller kriteriene for gangvei i grønne omgivelser og traseer for sykling (ser det ut til). Forbindelseslinjene er stiplet.

Offentlige turveier fra 1940-årene

Kanskje er påstanden om at turveiene er Oslos best bevarte hemmelighet riktig – ved selvsyn opplever jeg at enkelte er svært mye brukt, på andre trefter jeg ingen, til nød hundeluftere i lokalmiljøene. Turveier er nemlig så mangt. Gangveien på Bygdøys vestside over Hengsengen til Huk som alle kjenner, er en turvei (A5). Likeledes på østsiden fra Folkemuseet til Frognerkilen, Rodeløkken kafé, du vet (B1). Den langs Ljanselva fra Hauketo (egentlig helt nedenfra Fiskevollbukta og Hallagerbanen) til Skullerud er også en turvei (E9). Perlen fra Gamlebyen via Ekebergrestauranten og Sjømannskolen og på

nedsiden av Kongsveien bort til Sportsplassen, er en turvei (E13). Oslos paradeturvei går langs Akerselva (B10). Men asfalterte, dog bilfrie, gang- og sykkelveier som den fra Kampen via Ensjø, Valle-Hovin, Økern, Bjerke, Årvoll og Loftus, svært mye brukt av litt spreke folk til og fra jobb på sykkel (D2) – akk så støyfritt og uten kø, er også rubrisert som turveier. Ideen med turveier var muligheten for turer for fornyelsens skyld i grønne omgivelser i bebyggelsen (byggesonen), derfor er de underlagt Friluftsetaten. Gang- og sykkelveiene er bilfrie transportetapper, derfor underlagt Samferdselsetaten.

Kløktige og forutseende hoder i Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) er berømmet for initiativet til Markagrensen, men de begynte allerede i 1940-årene

Turvei som gang-sykkelvei. Fra turvei E17 ved Dal på Søndre Nordstrand.

også å streke opp traseer på kartet – grønne forbindelseslinjer mellom boligområdene og Marka, og på tvers mellom boligområdene. Det tjener Oslo kommune til heder at man tente på ideen og samarbeidet seg frem til det som i dag er Oslos regulerte overordnede turveinett – ordnet alfabetisk og numerisk. Derfor de kryptiske betegnelsene fra A1 i bydelene Ullern og Vestre Aker langs Lysakerelva fra fjorden til Bogstad (apropos, her må Oslo og Bærum i samarbeid få brutt et hull i fyllingsbroen ved Jar, slik at den ellers svært attraktive turveien blir attraktiv i hele sin lengde!) til turvei E23 i bydel Søndre Nordstrand fra Gjersrudtjern rett syd via Stensrud til Oppegård. Nils Houge (1901–1993) var en av turveipiонерene i OOF. Du har kanskje sett Friluftsetatens flotte dypgrønne skilt på turvei B1 mellom Majorstuen via Gaustad til Sognsvann, kalt Nils Hougens turvei? Det skal ikke bli en vane med personnavn på turveiene, man skal vel heller finne egnede stedsnavn.

Skiltjungel

Det er en sann jungel av skilt og merking av turveiene. Samferdselsetaten har hånd om sykkelveinettet og merker dem med de rødbrune skiltene med en sykkel og piler med stedsnavn i retningene de fører. De

Foto: Frithjof Funder

Skilting ved turvei D17 ved Tokerud i Groruddalen.

har også hånd om noe de definerer som gang- og sykkelveier. De merkes med de blå skiltene som viser en mann som leier et barn. Fra gammelt av har de satt opp blå skilt med bare ordet Turvei. Når vi nærmer oss Marka har vi både Skiforeningens og Oslo og Omegn Turistforenings (nå DNT Oslo og Omegn) treskilt, samt deres henholdsvis røde og blå merker. Og så for noen år siden begynte Friluftsetaten (tidligere Park og idrett og Skogvesenet), som altså forvalter turveinettet, å merke turveinettet med forseggjorte dyprgrønne skilt. En årsak til forvirringen er at disse traseene er sammenfallende på mange strekninger. Et annet og

større problem er at mange turveistrekninger ikke er merket eller skiltet. Dels har man ikke kommet så langt, dels kan man ikke merke over privat eiendom uten tillatelse. Det gjør at man må bruke et turveikart.

...men nyttige kart

I hånden sitter jeg med følgende kart, som alle er gratis:

Oslo kommunes kart (ved fire etater), kalt Idrett og friluftsliv i Oslo – kart over Marka, idrettsanlegg og friluftsområder, 6. opplag, redaksjon avsluttet oktober 2003.

Turveikart for Oslo vest: Bydelene Ullern, Røa og Vinderen, 1. opplag ved Park og idrett i 1996 og svært detaljert.

Turveikart for Oslo sentrum-øst, 1. opplag ved Park og idrett også i 1996 og svært detaljert.

Turkart for Groruddalen, 2003, utarbeidet av Friluftsetaten, nå i samarbeid med Plan- og bygningsetaten, Byantikvaren, Samferdselsetaten og Statens vegvesen.

Disse kartene fås hos Oslo kommune og i bibliotekene, så vel-

dig hemmeligholdt er ikke turveinettet. De resterende detaljkartene for Oslo nord og Oslo sydøst er under utarbeidelse/utgivelse.

Oslos turveinett har en samlet lengde på 250 km, men bare grovt regnet en tredjedel er ideelle grønne, gruslagte veier eller stier. En tredjedel er asfalterte gang- og sykkelveier og en tredjedel er fortau. Asfaltdekket er ideelt for sykklister kanskje, men langt fra det for fotgjengere. Turveinettet har vært regulert i mange år og arealene har vært båndlagt like lenge. Juristene strides om hvor lenge et areal kan båndlegges uten at grunneieren får innløsning. År etter år har budsjettet innløsning i siste instans blitt strøket av finansbyråden eller byrådet. Uten avtale med grunneier kan ikke Friluftsetaten sette opp skilt som viser over privat eiendom. Etter hvert er dette hovedgrunnen til mangelfull skilting av mange turveier. En vei å gå kan være langtidsavtaler med grunneiere, eventuelt en merking i regi av andre, for eksempel blåmerking.

SPREKE PENSJONISTER OG ANDRE SOM KAN TA I ET TAK FOR NOA

NOA-styret har bestemt seg for å etablere en gruppe av arbeidslystne pensjonister og andre som har mulighet til å ta i et tak på dagtid for NOA. Oppgavene står i kø, det er mange områder som skal sikres, planer som skal forbedres, idéer som skal utvikles. Og det er faktisk også en god del kontorarbeid som er nødvendig, for å få vår kjære organisasjon til å fungere bedre.

Å jobbe sammen med andre for en felles sak er svært meningsfylt. Du treffer like-sinnede og blir en del av NOAs kjerneaktivitet. Og ikke minst: Du bidrar til en rikere natur og et bedre miljø.

Hvordan vi skal organisere oss får vi tilpasse når vi ser hva du og de andre kan avse av tid, men det hadde vært hyggelig om det kunne bli en fast rytme på innsatsen, slik at NOA kan regne med hjelpen og planlegge deretter. Og så kan vi lettere organisere innsatsen slik at det nyttige også kan kombineres med det hyggelige!

Interesserte kan ta kontakt med styremedlem Sigmund Skeie på telefon 2223 8320.

LOKALLAGENE

NATURVERNFORBUNDET PÅ NESODDEN

Av Peter Schølberg

Tomåsan verneområde for barskog

Lokallaget er bekymret for det særpregede furu- og myrlandsskapet på Tomåsan. Biotopen har status som særskilt verneområde for barskog i kommuneplanen. På de karakteristiske myrene er det orrleik om våren og furuknattene som omkranser myrene er sannsynligvis hekkebiotop for natteravn. Området er antakelig det mest populære utfartstedet for Nesoddens befolkning på vinterstid.

I dag er terrenget utsatt for tiltagende slitasje i form av forsøpling, skade på vegetasjonen og

bålbrenning. Problemet består i at turfolket i stor grad bruker dødt trevirke fra området som ved til bålene. Dette gjøres i uviitenhet om hvilken viktighet dødt virke i alle stadier av nedbrytning har for det biologiske mangfoldet. Regulære søppelfyllinger for hageavfall har også blitt anlagt i skogkanten av villaeiere som ikke ønsker å komponere på sin egen eiendom. All erfaring viser at denne type fyllinger over tid gradvis forandrer karakter og ender opp som ordinære søppelfyllinger for papir, plast, hvitevarer og annet skrot.

Noe av den negative utviklingen kan sees i sammenheng med økt bruk av området i kjølvannet av utbyggingen av Bjørnemyr skole som ligger helt i grensen til verneområdet. Lokallaget vurderer å sette opp permanente opplysningsplakater ved de stier som går inn i området.

Pukkverket som skulle forvandles

I begynnelsen på 1990-tallet ble det, på Granerud midt i Nesoddmarka, på tross av Naturvernforbundets protester og klager til fylkesmannen i Oslo og Akershus, gitt en midlertidig tillatelse til pukkverksdrift i 10 år. Det var et uttrykkelig vilkår at terrenget deretter skulle føres tilbake til sin opprinnelige tilstand. Da de ti årene var omme besluttet politikerne å gjøre om vedtaket slik at pukkverket blir stående som et permanent sår i landskapet. Lærdommen vi kan trekke av dette er at tiltak, som er i strid med de gjeldende arealplaner og som på ingen måte lar seg forsvare ut fra naturvernbeaktninger, smugles inn bakveien gjennom fagre løfter om kortvarighet og tilbakeføring.

NOA vil registrere verneverdige trær

Av Frithjof Funder

Gang på gang leser vi om myndigheter og folk som fortviler over at gamle, vakre trær hogges fordi noen skal ha rett til å felle dem. Trær på privat grunn er rettsløse. Staten sluttet å frede enkelttrær for noen år siden og freder nå bare områder og miljøer. Vi ser hvor akutt dette problemet har blitt. Derfor ber vi deg om å sende oss noen ord om trær du vil vi skal jobbe for å få vernet. Fortell hvor det står, så skal vi se på det. Har du også kommentarer av botanisk, lokalhistorisk eller annen art, la oss høre. Vi har etter samtale med dr. agric. Ole Billing Hansen i Gartnerforbundet fått satt opp noen kriterier vi kan bruke som ledesnor senere:

• Art – hengebjørk, lind og spisslønn er vanlige treslag i Oslo, mens f. eks. valnøtt og broket-bladet platanlønn er sjeldne.

• Størrelse/alder – store, gamle trær er som regel mest verneverdige, men her bør det tas hensyn til art og tilstand. Bjørk og poppel blir sjelden mer enn 100–150 år gamle, mens eik, ask og bøk kan bli flere hundre år.

• Kroneform – selv om treet ikke er spesielt sjeldent eller gammelt, kan det ha en så spesiell kronefasong at det likevel er sjeldent, gjerne estetisk verdifullt.

• Biologisk betydning – i enkelte tilfeller bør treet funksjon som bolig for insekter og andre organismer ha verdi, også i urbane områder (særlig eik).

• Kulturbetinget verdi – dersom treet er plantet i en spesiell anledning eller det knytter seg andre kulturhistoriske verdier til treet (affeksjonsverdi, plassering), kan dette betinge vern, selv om treet ellers verken er sjeldent eller spesielt gammelt.

Vi håper dette engasjerer!

Grevlingen har tenkt seg om og har nå en intensjon om en egen bokspalte, om ikke alltid anmeldelser, så i all fall omtale av bøker av interesse for vårt tema. Vi har valgt ut to fra de siste årene, snappet fra Gjermunds skrivebord.

Grepet på markakulturen

Mange har forsøkt å feste den berømmelige markakulturen på papiret – det spesielle som skiller Osломarka fra alle andre skoger etter (eldre?) Oslofolks oppfatning. Fornøyelses-skiløping fikk sitt gjennombrudd i 1890-årene og utover. Nansen og nikkersadelen, ja vel, men også godtfolks søndagsturer. Plassene steg i status og med dem brukerne, forpakterne og husmennene, og blide plasskoner som bød på ertesuppe og varm solbær-saft på kjøkkenet. De var blant sin tids kjendiser og allemannseie. Og stedene – Katnosa og Gjerdingen,

Elvåga og Gullsmeden, og så videre. Bakenfor lå finnehistoriene, Bernhard Herre og Asbjørnsen.

Even Saugstad (født 1960), nå etablert og markert markaforfatter, har ved et kløktig grep gitt oss en fornemmelse av markakulturen. I en delikat bok har han gjengitt et par hundre postkort fra forrige århundredskifte og frem til 1960-70-årene – sortert etter marker og steder, alle med saklig informasjon og gode kommentarer til. (En bagatell som Saugstad sikkert har hørt noen ganger nå – Asbjørnsens mellomnavn er Christen. Og hvorfor ikke ISBN, det er vel ikke nok med strekkode)

Går du hen og skaffer deg boken, får du noen hyggelige timer, gang på gang!

FF.

Even Saugstad
Hilsen fra Osломarka
 Postkort fra de dype skoger
 Frie Fuglers Forlag, Oslo 2003
 176 sider

En perle i et vel enkelt skall

Er du av dem som kan gå i skogen og undre deg over hvordan livet kan arte seg for alle levende vesener du ser eller aner, deres livssyklus og landskapets årssyklus? Og kan oppleve naturen uten nødvendigvis å måtte skyte noe? Ja vel, da er kanskje denne boken en du vil lese både en og to og tre ganger.

Sigmund Hågvar (født 1944) er biolog og professor natur- og miljøvern ved Landbrukshøgskolen på Ås, som vel nå blir Norges Biouniversitet. Han har mange faglige og populære publikasjoner bak seg. Med faglig innsikt og mange års erfaring som skogskar kombinert

med en rimelig poetisk sans har han klart å fortelle en historie i lett sammenhengende kapitler på en medrivende måte. Om elgen som sklir utfor berget og betyr overlevelse for ravn og ørn, gaupe og rev, og om deres strid igjen for å drive frem avkommet. Og om skoglandskapets syklus – først løvtrær som bjørk og osp, så gran, så tørke, skogbrann og billeangrep, deretter på nytt bjørk og osp, så gran etc. Og insektene og spettene.

Midt oppe i den mengde av bråbarsk "villmarks"-litteratur vi har dag, er det en lise å lese en stillferdig skildring preget av engasjement og fremfor alt av kunnskap. Forsidebildet, en akvarell av Roy Nordbakke, er vel ikke stor kunst, men godt tegnet, synes nå denne

leser. Men det kribler i en gammel redaktør å gjøre noe med oppsettet av boken. Bli det ikke flere utgaver av denne boken, kan man undre seg på om Mikkjel Fønhus hadde blitt utgitt av de store forlagene i dag.

FF.

Sigmund Hågvar
To berg i skogslandet
 – en villmarksskildring
 Kolofon forlag, Oslo 2002
 136 sider, ISBN 82-300-0015-8

Returadresse:
Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus
Maridalsveien 120
0461 Oslo

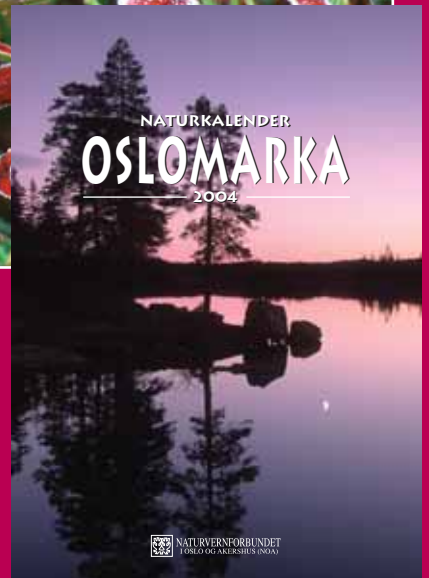

Markakalenderen
utgis av NOA

kr 98,- pr stk
medlemspris

Kalenderen måler
21 cm X 29 cm

For 14. år på rad gir NOA ut sin Markakalender.

NOAs MARKAKALENDER 2005

Ved å kjøpe Markakalenderen støtter du NOAs arbeid for Marka. Bestill til deg selv (husk en ekstra til hjemmekontoret!), gi den i gave til venner og kolleger, og oppfordre andre til å kjøpe den.

Bestill NOAs kalender nå!

PRISER

Medlemmer får rabatt:

1 eks. kr 98,- pr stk.

2-9 eks. kr 88,- pr stk.

10-19 eks. kr 78,- pr stk.

20-49 eks. kr 68,- pr stk.

Ikke-medlemmer betaler:

1 eks. kr 128,- pr stk.

2-9 eks. kr 118,- pr stk.

10-19 eks. kr 108,- pr stk.

20-49 eks. kr 98,- pr stk.

Over 50 kalendere:

Be om tilbud!

I tillegg kommer porto og ekspedisjonskostnader.

Bestilling foretar du pr. tlf. 22 38 35 20, via faks 22 71 63 48 eller send inn kupongen. ✂

Jeg bestiller herved ..... eksemplar/er av NOAs MARKAKALENDER 2005. Medlemspris er kr 98,- pr stk. Ikke medlemmer betaler kr 128,- pr stk. Porto kommer i tillegg. Det gis rabatt ved kjøp av mer enn 1 kalender.

.....
Navn

.....
Medlemsnummer

.....
Adresse

.....
Postnummer/Sted

Kan sendes
ufrankert
i Norge.
NOA betaler
porto.

SVARSENDING

Avtale nr 117101/28

Naturvernforbundet

i Oslo og Akershus

Bjølсен

0406 Oslo